

Sygn. akt VI Gz 258/17

POSTANOWIENIE

Dnia 1 lutego 2018 r.

Sąd Okręgowy w Toruniu Wydział VI Gospodarczy

w składzie następującym:

Przewodniczący SSO Małgorzata Bartczak – Sobierajska

Sędziowie SO Zbigniew Krepski, SO Joanna Rusińska

po rozpoznaniu w dniu 1 lutego 2018 r.

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa (...) sp. z o.o. w G.

przeciwko A. G.

o zapłatę

na skutek zażalenia powoda na postanowienie Sądu Rejonowego w Toruniu z dnia 12 września 2017r., sygn. akt V GC 746/17

postanawia

zmienić zaskarżone postanowienie w punkcie 2 w ten sposób, że podwyższyć zasądzoną kwotę do kwoty 4.948,00 zł (cztery tysiące dziewięćset czterdzieści osiem złotych).

Zbigniew Krepski Małgorzata Bartczak – Sobierajska Joanna Rusińska

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Rejonowy uchylił swój nakaz zapłaty z dnia 1120 czerwca 2017 r. i umorzył postępowanie w sprawie (pkt I) oraz zasądził od pozwanej na rzecz powoda koszty procesu w kwocie 2.548,00 zł (pkt II). Sąd ten wskazał, że pozwana w zarzutach od nakazu zapłaty wniosła o oddalenie powództwa bądź rozłożenie na raty należności zasądzonej nakazem. Powód natomiast cofnął pozew co do należności głównej i odsetek z uwagi na zapłatę tych należności po wniesieniu pozwu, natomiast podtrzymał żądanie w zakresie kosztów procesu. Sąd pierwszej instancji stwierdził, że wobec braku negatywnych przesłanek wskazanych w art. 203 § 4 k.p.c. należało uchylić nakaz zapłaty i umorzyć postępowanie na podstawie art. 496 w zw. z art. 355 § 1 i art. 203 § 1 k.p.c. oraz orzec o kosztach procesu stosownie do art. 98 § 1 i 3 k.p.c. Sąd uznał za bezpodstawne stanowisko pozwanej, że nie dała powodu do wytoczenia powództwa i uznała je przy pierwszej czynności procesowej. Według Sądu a quo, wprawdzie termin zapłaty wskazany w fakturach upływał w dniach 17 lutego 2016 r., 25 lutego 2016 r. i 8 marca 2016 r., ale pozwana otrzymała wezwanie do zapłaty w dniu 04 maja 2016 r., a w dniu 09 maja 2016 r. zaproponowała powodowi spłatę należności w ratach, na co powód nie przystał wytaczając w dniu 18 maja 2016 r. powództwo. W ocenie tego Sądu, sytuacja nie podpada pod art. 101 k.p.c. Jednakże Sąd ten uznał, iż zachodzi szczególnie uzasadniony wypadek, o którym mowa w art. 102 k.p.c., przyjmując koszty zastępstwa procesowego na poziomie 2.400,00 zł zamiast 4.800,00 zł

W zażaleniu na to postanowienie powód wniósł o jego zmianę w pkt. 2 i zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kwoty 4.948 zł tytułem zwrotu kosztów. Powód zarzucił naruszenie art. 102 k.p.c. poprzez jego zastosowanie mimo braku do tego podstaw.

W odpowiedzi na zażalenie pozwana wniosła o jego oddalenie i o zasądzenie od powoda kosztów postępowania zażaleniowego, kwestionując zarzuty powoda.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Zażalenie powoda jest uzasadnione.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalony jest pogląd, że ustalenie, czy w sprawie zachodzi „wypadek szczególnie uzasadniony”, zależy od swobodnej oceny sądu, przy czym wskazuje się, że ocena wystąpienia takiego przypadku dokonywana jest niezależnie od przyznanego stronie zwolnienia od kosztów sądowych (zob. m.in. wyroki: z dnia 19 maja 2006 r., III CK 221/05, niepubl.; z dnia 3 lutego 2010 r., II PK 192/09, niepubl. i z dnia 27 maja 2010 r., II PK 359/09, niepubl. oraz postanowienia: z dnia 13 grudnia 2007 r., I CZ 110/07, niepubl.; z dnia 27 stycznia 2010 r., II CZ 88/09, niepubl. i z dnia 11 lutego 2010 r., I CZ 112/09, niepubl.). Podkreśla się również, że art. 102 k.p.c. nie może być rozszerzająco wykładany, wyklucza uogólnienie i może być stosowany w zależności od konkretnego przypadku (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 lutego 1981 r., IV PZ 11/81, niepubl.). Ingerencja w powyższe uprawnienie jurysdykcyjne sądu orzekającego, w ramach rozpoznawania środka zaskarżenia od rozstrzygnięcia o kosztach postępowania, może być usprawiedliwiona jedynie w razie stwierdzenia, że dokonana w zaskarżonym postanowieniu ocena jest dowolna, oczywiście pozbawiona uzasadnionych podstaw (por. postanowienie SN z dnia 15 czerwca 2011 r., V CZ 23/11, niepubl., postanowienie SN z dnia 27 marca 2013 r. V CZ 96/12).

Hipoteza przepisu art. 102 k.p.c. realizująca zasadę słuszności, pozostawia sądowi orzekającemu swobodę oceny, czy fakty związane z przebiegiem procesu, jak i dotyczące sytuacji życiowej strony stanowią podstawę do nie obciążania jej kosztami procesu (por. postanowienie SN z dnia 13 grudnia 2007 r., I Cz 110/07, niepubl.). Do pierwszych zaliczane są sytuacje wynikające z charakteru żądania poddanego rozstrzygnięciu, jego znaczenia dla strony, subiektywne przekonanie strony o zasadności roszczeń. Drugie natomiast wyznacza sytuacja majątkowa i życiowa strony, z tym zastrzeżeniem, że niewystarczające jest powoływanie się jedynie na trudną sytuację majątkową. Całokształt okoliczności, które mogłyby uzasadniać zastosowanie tego przepisu powinny być ocenione z uwzględnieniem zasad współżycia społecznego (por. postanowienie SN z dnia 17 kwietnia 2013 r., V Cz 107/12, LEX nr 1341715; z dnia 24 października 2012 r., IV Cz 61/13 LEX nr 1389013).

W niniejszej sprawie Sąd Rejonowy, jako przyczyny zastosowania do rozstrzygnięcia o kosztach procesu przepisu art. 102 k.p.c., wskazał w pierwszej kolejności na nadużycie polegające na podzieleniu przez powoda swojego roszczenia na cztery odrębne powództwa, co wygenerowało znaczne koszty związane z wytoczeniem tych powództw. Następnie wskazał na trudną sytuację materialną pozwanej, o której zeznała na rozprawie, w tym na fakt przebywania pozwanej na urlopie macierzyńskim i uzyskiwania przez nią świadczenia w kwocie 2.400,00 zł. Sąd a quo podkreślił także, iż pozwana nigdy nie uchylała się od odpowiedzialności finansowej za swoje zobowiązania, nie utrudniała w żaden sposób procesu, a ostatecznie, w miarę swoich możliwości, spłaciła zadłużenie wobec powoda. Dalej Sąd I instancji podkreślił, iż skoro pozwana stara się spłacić wszelkie swoje długi, zasadnym jest zasądzić od niej, jako strony przegrywającej tylko część kosztów postępowania, przyjmując wysokość kosztów zastępstwa procesowego na poziomie 2.400,00 zł, chociaż należała się z tego tytułu kwota 4.800,00 zł, zgodnie z rozporządzeniem z dnia 5 listopada 2015 r.. Obciążenie bowiem pozwanej tak znacznymi kosztami powstałymi na skutek podzielenia roszczeń przez powoda byłoby niesprawiedliwe.

Zdaniem Sądu Okręgowego ocena wystąpienia przesłanek z art. 102 k.p.c. dokonana przez Sąd Rejonowy była całkowicie dowolna i nieuzasadniona. Dlatego też usprawiedliwiona była zmiana orzeczenia o kosztach.

Jak słusznie zarzucił skarżący sytuacja majątkowa strony nie może stanowić wyłącznej podstawy do zastosowania normy art. 102 k.p.c., a okoliczność, iż pozwana przebywa na urlopie macierzyńskim, nie może zwalniać jej co do zasady od odpowiedzialności za wynik postępowania. Pozwana otrzymuje bowiem świadczenie i jednocześnie nadal prowadzi działalność gospodarczą, której dochodowości Sąd Rejonowy nie sprawdził. W kwestii aktualnej sytuacji majątkowej pozwanej Sąd a quo nie poczynił praktycznie żadnych ustaleń. W tym miejscu należy podkreślić, iż ten sam Sąd nie zwolnił pozwanej od kosztów sądowych (postanowienie k. 38). Ponadto sposób funkcjonowania przedsiębiorstwa pozwanej nie może obciążać kontrahentów, którzy mają prawo domagać się terminowej zapłaty za wykonane świadczenie. To pozwana zaskarżyła nakaz zapłaty, zarówno w tej, jak i pozostałych sprawach, co doprowadziło do powstania wyższych kosztów po stronie powoda.

W orzecznictwie zgodnie przyjmuje się, iż sama tylko sytuacja ekonomiczna strony przegrywającej, nawet bardzo niekorzystna, nie stanowi podstawy zwolnienia – na podstawie art. 102 k.p.c. – z obowiązku zwrotu kosztów przeciwnikowi, jednakże można zastosować dobrodziejstwo z art. 102 k.p.c. jeżeli na rzecz strony przemawiają dalsze szczególne okoliczności, które same mogłyby być niewystarczające, lecz łącznie z trudną sytuacją ekonomiczną wyczerpują znamiona wypadku szczególnie uzasadnionego (por. np. postanowienie Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 19 lipca 2013 r. I ACa 310/13 LEX nr 1349911). Nawet występowanie znacznej dysproporcji stanu majątkowego stron nie może automatycznie prowadzić do nieobciążania strony obowiązkiem zwrotu przeciwnikowi kosztów procesu (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 15 marca 2013 r. I ACa 1273/12 LEX nr 1305968).

Zdaniem Sądu Okręgowego w przedmiotowej sprawie nie wystąpiły również inne szczególne okoliczności.

Słusznie Sąd Rejonowy zauważył, iż wprawdzie pozwana przy pierwszej czynności uznała powództwo, ale dała powód do wniesienia pozwu, bowiem nie uiściła całej dochodzonej kwoty, lecz zaproponowała rozłożenie należności na raty, na co powód nie przystał. W związku z tym i skoro dokonanie zapłaty nastąpiło po upływie wyznaczonego w wezwaniu przedsądowym terminu i po wytoczeniu powództwa nie ma podstaw do odstąpienia od zastosowania art. 98 § 1 k.p.c.

Skorzystanie z możliwości zastosowania przepisu art. 102 k.p.c. ustawodawca pozostawia uznaniu sądu. W związku z tym, jak przyjmuje się w orzecznictwie (tak m. in. postanowienia SN z dnia 3 grudnia 2007 r., I CZ 110/07 i z dnia 1 października 2010, I CZ 142/10 niepublikowane) zmiana takiego orzeczenia o kosztach przez sąd odwoławczy powinna mieć charakter wyjątkowy i dotyczyć sytuacji oczywistego naruszenia przytoczonych wskazań do zastosowania art. 102 k.p.c.

W niniejszej sprawie wystąpiła taka sytuacja, Sąd Rejonowy dopuścił się naruszenia art. 102 k.p.c., co uzasadniało zmianę orzeczenia.

Mając na uwadze powyższe, zażalenie należało uwzględnić na mocy art. 386 § 1 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 zd. 1 k.p.c. Pełnomocnik powoda nie wniósł o przyznanie kosztów postępowania zażaleniowego

Zbigniew Krepski Małgorzata Bartczak Sobierajska Joanna Rusińska

(...)

(...)

(...)

(...)

(...)

(...)